

POSTANOWIENIE

Dnia 4 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Elżbieta Karska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Przesławski

SSN Grzegorz Żmij

w sprawie ze skargi J. W. i E. W.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach o sygn. I ACa 459/23,
z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych w dniu 4 lutego 2026 r.,

I. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym
w Katowicach toczącym się pod sygnaturą akt I ACa 459/23 nastąpiła
przewlekłość postępowania;

II. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach wyznaczenie terminu
rozprawy w sprawie o sygnaturze akt I ACa 459/23 nie później niż
w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia Prezesowi Sądu
Apelacyjnego w Katowicach odpisu postanowienia stwierdzającego
przewlekłość postępowania;

III. przyznaje skarżącej E. W. od Skarbu Państwa – Sądu
Apelacyjnego w Katowicach sumę pieniężną w wysokości 2 000 (dwa
tysiące) złotych za okres od 10 lipca 2023 r. do 4 lutego 2026 r.;

IV. przyznaje skarżącemu J. W. od Skarbu Państwa – Sądu
Apelacyjnego w Katowicach sumę pieniężną
w wysokości 2 000 (dwa tysiące) złotych za okres od 10 lipca 2023 r.
do 4 lutego 2026 r.;

V. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz skarżącej E. W. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Katowicach do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym;

VI. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz skarżącego J. W. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Katowicach do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym;

VII. oddala skargę w pozostałym zakresie;

VIII. zarządza zwrot od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz skarżącej E. W. kwoty 200 (dwieście) złotych uiszczonej tytułem opłaty sądowej od skargi;

IX. zarządza zwrot od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz skarżącego J. W. kwoty 200 (dwieście) złotych uiszczonej tytułem opłaty sądowej od skargi.

Tomasz Przesławski Elżbieta Karska Grzegorz Żmij

UZASADNIENIE

Skargą na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki z dnia 5 grudnia 2025 r., która wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Katowicach 10 grudnia 2025 r., skarżący: E. W. i J. W., działając przez profesjonalnego pełnomocnika, wnieśli o: stwierdzenie

przewlekłości postępowania w sprawie o sygn. akt I ACa 459/23, toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach (pkt 1); zobowiązanie Sądu Apelacyjnego do podjęcia czynności zmierzających do rozpoznania sprawy i wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej (pkt 2); zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz skarżących łącznie kwoty 20 000 zł tj. na rzecz powódki 10 000 zł oraz na rzecz powoda 10 000 (dziesięć tysięcy) złotych (pkt 3); zasądzenie kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego (pkt 4). Skarżący opłacili skargę na przewlekłość postępowania kwotą 400 (czterysta) złotych.

W uzasadnieniu skargi skarżący wyjaśnił, że w dniu 16 lutego 2023 r. Sąd Okręgowy w Katowicach przekazał akta sprawy zakończonej wyrokiem z dnia 24 października 2022 r. pod sygn. II C 1098/21. Sprawa nie jest skomplikowana merytorycznie, zaś pomimo kilku wniosków o przyspieszenie Sąd nie podjął żadnych czynności, na podstawie których można by wnioskować rychłe zakończenie postępowania.

W odpowiedzi na skargę z dnia 21 stycznia 2026 r., która wpłynęła do Sądu Najwyższego 22 stycznia 2026 r. Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach zgłosił przystąpienie do sprawy oraz wniósł o oddalenie skargi. W dalszej części odpowiedzi przedstawił przebieg czynności w sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skargi na przewlekłość postępowania zasługiwały na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych

okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Stosownie do treści art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; z 22 marca 2023 r., I NSP 25/23). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy. Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie

zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania. Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania ocenia się w każdej sprawie w sposób indywidualny, z uwzględnieniem wymienionych okoliczności.

W części orzeczeń wskazuje się, że także krótszą, np. ośmiomiesięczną beczynność sądu, jako naruszającą prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (zob. postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego: z 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08,; z 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08; z 24 lipca 2008 r., I OPP 23/08, oraz z 21 kwietnia 2010 r., II OPP 10/10). Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Jednakże powinien być on stosowany przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość i w szczególnych przypadkach domniemanie to może być wzruszone (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373/22).

Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; 22 marca 2023 r., I NSP 25/23). Obciążenie pracą, ilość spraw oraz stan kadry orzeczniczej, co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony Sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06). W tym też kontekście – organizacyjnym – należy rozpoznawać argumenty zawarte w odpowiedzi na skargę. Jakkolwiek przyczyniają się one

do dezorganizacji i opóźnień w wyznaczaniu spraw, to wciąż pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie. Ostatecznie Sąd jako jednostka reprezentująca Skarb Państwa ponosi formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku.

W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż czas oczekiwania na rozpoznanie apelacji w analizowanej sprawie został przekroczony i wyniósł ponad 12 miesięcy. Pozew w objętej skargą sprawie wpłynął do Sadu Rejonowego Katowice-Zachód w Katowicach 18 marca 2019 r. Po modyfikacji powództwa, postanowieniem z 23 lipca 2021 r. sprawa została przekazana Sądowi Okręgowemu w Katowicach, jako właściwemu rzeczowo do jej rozpoznania. Sad Okręgowy zakończył postępowanie wyrokiem z 24 października 2022 r. Akta sprawy wraz z apelacją obu stron wpłynęły do Sadu Apelacyjnego w Katowicach 15 lutego 2023 r. Postanowieniem z 28 kwietnia 2023 r. sprawdzono wartość przedmiotu zaskarżenia i wezwano pozwanego do uzupełnienia opłaty od apelacji. Dowód wniesienia tej opłaty wpłynął 25 maja 2023 r. W dniu 14 czerwca 2023 r. zarządzono doręczenie odpisów apelacji. Odpowiedzi pozwanego na apelację powodów i odpowiedź powodów na apelację pozwanego wpłynęły 10 lipca 2023 r. i od tego czasu sprawa oczekuje na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej, zgodnie z kolejnością wpływu. Termin ten nie został jeszcze wyznaczony, ponieważ terminy rozpraw są wyznaczone po sporządzeniu planu sesji na dany miesiąc, co zazwyczaj następuje z miesięcznym lub dwumiesięcznym wyprzedzeniem. Wyznaczenie terminów z dłuższym wyprzedzeniem nie jest racjonalne, zdaniem Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach, wobec możliwości wystąpienia zdarzeń losowych, które będą skutkowały koniecznością odwoływania rozpraw i co będzie miało wpływ na kolejność wyznaczanych rozpraw. Termin ten wstępnie jest planowany na wrzesień 2026 r.

W związku z tym, że Sąd Apelacyjny w Katowicach od momentu wpływu akt wraz z apelacją, poza wylosowaniem sędziego referenta i wykonaniem wymienionych wezwań, nie podejmował czynności zmierzających do merytorycznego rozpoznania sprawy przez ponad dwanaście miesięcy

w tym nie wyznaczył rozprawy, to w ocenie Sądu Najwyższego, mając na względzie powyższe okoliczności, uzasadnione jest stwierdzenie przewlekłości postępowania w rozpoznawanej sprawie.

Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w przedmiotowej sprawie nastąpiła przewlekłość postępowania, jest także obowiązek Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania skarżących o zasądzenie na ich rzecz odpowiedniej sumy pieniężnej. Orzekając o przyznaniu skarżącym od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach sumy pieniężnej w wysokości 2000 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jednak nie mniej niż w/w suma, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Ponadto Sąd Najwyższy zaleca podjęcie czynności w sprawie w tym wyznaczenie rozprawy w ciągu dwóch miesięcy od otrzymania akt niniejszej sprawy.

Mając powyższe na uwadze, na mocy art. 12 ust. 2, 3 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia. O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym orzeczono w oparciu art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. art. 99 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2023, poz. 1935).

Tomasz Przesławski Elżbieta Karska Grzegorz Żmij

JW

[a.ł]